

N.F.S. Grundtvig "Om Asalæren"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.0, maj 2012

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1807 (SJ: 65)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 1

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Johnny Kondrup og Kim Steen Ravn

Indledning er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Johnny Kondrup og Henrik Yde

Tekstredigering er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Johnny Kondrup og Else Riisager

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Flemming Lundgreen-Nielsen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

|A:156

Om Asalæren.

Nordens *Nyrup* ,

hiin Sagakyndige,

helliges disse Blade, som et svagt Tegn paa min

fulde Høiagtelse.

Alföör orkar,
Visa nornir
Aldir bera,
Þreyia þursar
Þra valkyrior. ¹

Hrafnagaldur Óþins .

Det lider nu hen mod et Aar, siden jeg vovede at tale den vanhelligede Eddas Sag. Jeg tilkiændegav |A:157 da min Beslutning, at være rolig Tilskuer af, hvad Andre maatte virke til en |US:205 renere Erkiændelse af gamle Nord; men aldrig kunde denne Yttring være mit Væsens Søn; thi, hvorledes kunde jeg aflade at bevæge mig i en Verden, hvis Herlighed ene hielper mig at bære Livets Byrde? Den var da kun det smertebaarne Udtryk for min Tro paa Umuligheden af et dybere Oldstudium i min Stilling, og et uvilkaarligt Udbrud af min Datids mørke Stemning. Jeg sagde da med Frej:

Alfers Bestraaler
Lysér alle Dage,
Men fryder ei mig.

og kun den underlige Parodie over Gudens da dybe, vaandefulde Toner, og Asens betydningsfulde Liv, var det, som kunde bringe mig til en øiebliklig Beskuelse af Dagslyset, til Kamp for min Helligdom.

Jeg har siden gjort et Forsøg paa at blive nærmere kiændt med Skatten, hvis høie Værd jeg kun anede som den rugende Drage, og gamle Nordts entusiastiske Ven, Nordboen Nyrup , mødte mig med den ædelste Velvillie og Opmuntring. Det Sorte i mit Indre har udviklet sig i et noget lysere Farvespil, og Natten, der aldrig kunde vorde Solens Ven, lod sig opklare af de blinkende Stjerner.

Ved disses dæmpede Skin staaer jeg nu rede at gjøre en Vandring til Hedenold, for, om jeg kunde |A:158 finde de dødvækkende Runer, at fremmane deres Skygger, og føre dem tilbage til Livet.

Lang er Veien, Aar ville henrinde, og ikkun Guderne vide, om jeg kan skyde mig frem giennem Mørket, eller jeg maa tabe mig i det. Mit Legeme er Jettens ufarvede Gave, og maaskee vil det snart sande, at Muld er Mandens Frænde, naar Odin, som gav Aanden, vinker den til høiere Kamp.

Jeg læste med Gruen, at Eddas Udgivere maatte undskylde deres store Daad, og jeg tør vel ikke haabe, at den voxende

Forstand, der saa godt veed at maale Nyttens af alle Ting, har skaffet Oldtiden flere Venner siden hine Dage. Dog, Oehlenschlägers gamle Harpe klang, og nogle gribes dog vel af de dybe Toner.

I Mænd, som bygge paa Norges Fjælde og Danmarks Sletter! I ere da vel ikke end saa vanslægtede fra Eders Fædre, at I ville nægte den af Eders Landsmænd al Deeltagelse, der i Alderens Foraar frembærer sit Liv, som et Offer til Norden. Jeg |US:206| ønskede, at I vilde ansee mig som staaende paa Gravbredden, mærket med Spysodden, og ikke vredes over mit Farvel; thi Nutiden fratog mit Liv sin Betydning, og det er uvist, om Oldtid giengiver det Tabte. Jeg saae engang et Billede af det Evige. Kunde og turde jeg male det, som det stod for mig, da vilde I tilbede knælende. Kunde og turde jeg ud |A:159| tale Smerten, jeg følte, da det ei mere var for mig, da skulde Eders Ledemod dirre, og Eders Aasyn blegne. Dette Billede svæver evindeligt for mit Øie, som den olympiske Jupiters for de gamle Græker. Jeg kan ikke nægte, at have seet det; men dets harmoniske Høihed maa jeg gienfinde i gamle Nord, eller jeg har levet.

Følger mig da, Landsmænd! ei paa min eensomme Vandring; men op paa den Punkt, hvor jeg nu staaer! Jeg vil stræbe at vise Eder et Glimt af den herlige Old, hvorhen jeg stunder, og lære Eder, hvorefter jeg leder. Kommer jeg nogensinde levende tilbage, da vil jeg bede Eder skue, hvad jeg fandt; men kommer jeg ikke, ville I da og være billige nok til at unde mig Trøsten: in magnis, voluisse, sat est ?

Endog den løseligste Beskuelse af gamle Nord maa vække Undren hos hver den, hvis Øie ei er ganske uvant med at maale det Store. Naar andre Nationer fremstille en enkelt Skabelse, da opviser Norden en dobbelt, ja næsten en tredobbelt, uden endda at blive fyldestgiort. Naar Andre lade alt Liv forgaae i Graven, da begynde vore Fædre deres bag den, stande kraftfulde i Valhal, og stræbe endda mod et høiere Liv. Aserne fremskride med en Majestæt og Fylde af Kraft, Eenhed og Harmoni, som vi anden |A:160| steds forgiæves søge, og dog, medens de andre Folk holde fast paa deres deelte Guder, vover den stærke Nordbo at lade sine blegne og forgaae. Det er saa langt fra, at han frygter for, Alt skal i dem gaae under, at han meget mere kalder deres Fald Seier.

Skulde dette, og saameget Andet, blot være en regelløs Phantasies barnagtige Spil, som de Uindviede forvovne paastaae, eller ligger ikke heri en høiere Betydning, som Nordens Bedre |US:207| og Kyndige stedse ahnede, selv naar de ei vovede at vedkiænde sig Ahnelsen?

Fuldt og fast troer jeg det Sidste; men blive vi staaende i

Nutiden, og stirre hen paa Aserne, da lære vi aldrig at kiænde dem, thi de ere et Særsyn, Artens eneste, og lade sig ei forklare af nogen anden Gudelære. Medens vi stræbe at trække Grændselinier mellem Individerne, tabe vi os i de meest skiærende Modsigelser; thi de ere Eet. Medens vi ville gaae ad forskiællige Veie til Gimle og Valhal, Alfader og Odin, forfeile vi begge; thi de ere Punkter i samme Linie.

Dristige maa vi da vove en Flugt ind blandt de evige Guder selv, der hvor de raadslaae under Ydrasils Grene. Følge maa vi Hærfader paa hans tunge Vei til Hel , blegne med ham ved Synet af de guldbeprydede Bænke, der reistes for den Herlige, sørge med ham og de andre Aser paa Banetuen trindt |A:161 den faldne Balder . Men da maa vi gribe den lønglade Loke, stille ham ved Siden af Urdas hellige Kilde, og der beskue Asers Ophav, Alder, Ende og Gienfødelse.

Nu forvandler hele Asalæren sig til en Kosmogonie, saa høi, og saa dyb, som ingen Nation havde den, eller kunde have den; thi kun den stærke Nordbo, der saa gierne ofrede sit hele Liv til Kamp for en Plads blandt Einherier, kunde avle den Kæmpeidee, at ofre hele Tiden til Strid, for at naae Harmonien.

Asalæren er en omstyrtet Bygning, og kun enkelte Støtter finde vi, mere eller mindre hele, i Gruset ². Vi have Ret til at ordne det Hele efter dem, men længe maa vi prøve, før vi med Sikkerhed kunne bestemme det gjensidige Forhold, og anvise Alt sin rigtige Plads.

Følgende Fremstilling af Gangen i, og Sandsen af Fædrenes Gudelære, kan derfor kun være et Forsøg.

Alfader (det Evige) var, men Massen var ogsaa, og den udviklede sig selv til Liv.

Alfader var, eller hvem plantede Ydrasil, hvalvte dens rod over Jettens Sønner, og dens Grene over salige Guder?

|A:162 Hvem er

Den Rige, som kommer
Til Herredømmet,
Den Stærke foroven,
Som Alting styrer,
Domstol sætter,
|US:208 Og Sager dømmer,
Hellig Lov giver,
Som skal evig vare, ³

eller naar blev han?

Hvem er Alvider, som, naar de himmelbærende Dverges Magt forgaaer, og Verdener nedsænkes med Bulder i den gabende Afgrund, taber Noget, og det Tabte atter samler? ⁴

Hvem er endelig den Stærkere end den Største, som Hyndle

ikke tør nævne, fordi han ei kommer, før Fenris har sluket den høie As? ⁵

|A:163 Massen var, og udviklede sig selv til Liv; thi da Odin fordem spurgte Vaftrudner:

Hvorfra kom Aurgelmer,
Første blandt Jetter?

fik han til Svar:

Edderdraaber
Af Elivaga
Udsprang, da voxte
Og blev en Jette.
Ved Gnisters Varme
Fra sydlig Verden
Fik Rimfrost Liv.

Aserne var Aftrykket af det Eviges Kraft, frembragte til Kamp imod Massen; thi naar Massen havde Liv af sig selv, var et altopfyldende Liv, som reent Udspring fra det Evige, umulig.

Hvorfra kom Ødumla, hvorfor er Styrke det, som udmærker Bur, hendes nærmeste Afkom, og hvorfor ere Aserne strax Ymers Fiender?

Hvad vil det sige, at Ymer, før Burrs Fødsel, nærrede sig af Ødumlas Melk, uden at han (den levende Masses Symbol) stræbte at suge Saften fra det evige Liv, og hindre Kraftens Fremkomst?

Til at bestyrke dette, findes et mærkeligt Sted i Runekapitlet, hvor Odin siger: at Thundr (Odin) gaaer i Folks Nat (Ragnarokr) didhen, hvor han før kom fra. At Aserne efter Ragnarokr **|US:209** kom til Al **|A:164**fader, er bekjænt nok, og der kan da ei længer være Tvivl om, hvor de kom fra.

Et andet Sted findes i Hyndlas Sang, der - som jeg troer - bør oversættes saaledes:

Burr blev stærk
Af Jordens Kraft,
Af den frostkolde Sø,
Og Soneblodet. ⁶

Dette Sted anførte jeg kun her, fordi Nogle have, istedenfor Jarþar megni, læst Urþar megni, og er denne Læsemaade rigtig, da siges her udtrykkelig, at Bur blev til efter Urdas (den evige Visdoms) Villie. Stedet hører ellers mere til det Følgende.

|A:165Saasnaart Kraften var blevet, traadde den i Strid med den levende Masse, overvandt den, og indkneb dens Liv til et Minimum.

Burrs Sønner dræbte Ymer, og i hans Blod druknede alle Jetter, undtagen Bergelmer. Burrs Afkom blev stærk ved Soneblodet, Ymers Blod; thi vel kunde dette kaldes Forsoningsblodet, naar vi huske Ymers Forbrydelse, og nu see, at Alfaders Børn ved det befries fra deres Fiender, samt at hans Legeme, alt Liv berøvet, er Bygværk i Asernes Haand.

Nu traadde Kraften i Pagt med Klogskaben.

Loke blev Odins Fostbroder i Tids Fødsel.

At Loke maa tænkes, først som Asernes Ven, og dernæst som deres Fiende, bliver især klart ved at sammenligne Hamars Heimt , hvor han paa det bestemteste optræder som Ven, og Ægis Drekka, hvor han selv tilstaaer at have styrtet Balder . ⁷

Da Kraften var traadt i Pagt med Klogskaben, stræbte den at vedligeholde sin Tilværelse som uafhængig Individ; men, for at kunne det, maatte den slutte Fred med Massen, da den ellers ved Stridens Ende maatte vendt tilbage til sit Udspring.

Aserne faldt fra Alfader, og sluttede Fred med Jetterne, hans Fjender.

|US:210 |A:166 Aser mødtes

Paa Idas Marke,

Hvor de Huus og Støtter

Høit byggede,

Esser gjorde,

Guld smeddede,

Tænger danned,

Og Smedeværktøi.

Spilled' i Vangen,

Vare glade. ⁸

Man skulde rigtig nok ved første Øiekast troe, at her taltes om den gyldne Tid; men man behøver blot at erindre, at det var paa Idas Marke, Aserne efter Ragnarokr skulde gienfinde

De gyldne Tavler,

Prægtiggiorte,

Som i Tids Fødsel Guders

Forstander eied, ⁹

og at de vel maatte være tabte der, hvor de atter findes. Man vil da indsee, at her er Tidspunkten, da de bortkastede hine Tavler, Symbolet paa den evige Visdoms Villie, og at deres Nydelse kun var den skuffende Glæde, frihedsdrømmen skiænkede dem.

|A:167 Man vil af dette Asernes fald kunde forklare sig, hvi endeel Nordboer, der dog troede Odins Guddom, alligevel ansaae ham for et ondt Væsen.

Nu var Ragnarokr nødvendig, og at det i sin Tid kunde komme, derfor havde Alfader forudvidende sørget, i det han havde afpræget sin Visdom, der skulde styre Kraften, selv mod dens Villie, til Maalet.

Dette den evige Visdoms Aftryk var Nornerne, der fremstege af Urdas Kilde.

Efter deres Bud komme de tre Kæmpemøer af Jetteverden, som forstyrrede Asernes Glæde, og herpaa hentyder Sagnet om Gulveig, skiøndt jeg gierne tilstaaer, at dette har nogen Dunkelhed for mig.

Nu synes det, som Aserne have erkjændt deres Forseelse og været et Øieblik tvivlraadige, før de atter begyndte Jettekampen.

|US:211|Da ginge Guder
Alle til Raadstol,
De evig Hellige
Derom raadsloge,
Om Aser skulde
For ondt Raad straffes,
Eller alle Guder
Gilder holde.¹⁰

|A:168|Dog, Kampen baade mod Alfader og Jetterne blev Besluttet, skiøndt

Mordspaaende Vaner
Nedtraadte Marken,

og forkyndte Ragnarokr; thi Thor

Var iilsindet,
Siælden han tier,
Naar han hører sligt;
Brudte blev Eeder,
Ord og Løfter,
Al den Forening,
Som mellem dem var gjort.¹¹

Da nu Aserne havde besluttet at fornye Kampen, stræbte de at forøge deres Magt, og forvisse sig om Seieren i Ragnarokr. Derfor skabtes Mennesker.

De funde paa Landet
Lidet mægtende
Ask og Embla,
Skiæbneløse,
Aand de ei havde,

Forstand ei heller,
Skiønhed, Tale,
Farve de mangled.¹²

Jetterne vare ved Asernes Tilblivelse ligesom over |A:169rumplede ved Skabningsværket i det Øieblik, da de vilde multiplicere deres Magt. Menneskebygningen var færdig, men den havde kun et mekanisk Livsskin. Det indvortes bevægende Princip manglede den, og altsaa tillige Farven, det indre Livs Bebuder, og Talen, dets høie Forkynder.

|US:212Aand gav Odin,
Forstand Hæner,
Skiønhed Lødur,
Og yndig Farve.¹³

Nu vare Menneskene satte i Asernes tjeneste, indviede til Valhal og Kampen paa Vigrids Marke; |A:170 men da Legemet var dannet af Jetter, kunde Mennesket ei heller ganske rives løs fra disses Herredømme, og naar Odins Aande i Døden bortveg fra Legemet, maatte dette være i Jettens Magt.

Af døde Mænds Negle var det, at Naglfari skulde bygges.

Nu kunne vi begribe, hvorfor Jorden kaldes Odins Kone, hvorfor Jetterne vare Menneskenes svorne Fiender, og hvi de Nordboer, der ellers foragtede Aserne, dog dyrkede Thor, thi ham var det, der forsvarede sin Moder, Jorden, mod Jetters Anfald, som han selv siger i Harbards Liød :

Stor var Jetters Æt nu,
Om alle leved',
Neppe var Folk til
Da under Midgard.

Kampen begyndte mellem Kraften og Massen; men hin var ved Godheden lænket til sit Udspring, og kunde derfor ikke tabe noget, saalænge denne Kiæde ei sønderbrødes.

Jetterne stræbte at berøve Aserne deres evige Ungdom (Idunnas Æbler), og Udtrykket for deres Kraft (Miølner), men Alt var forgiæves; thi Asernes Magt kunde ikke forringes, saalænge Balder var hos dem, og herpaa hentyde de dødvækkende Runer, som tillægges ham. Jettekongen Thrymer dræbes, og Jetterne henfalde i Afmagt.

|A:171Nu synes Asernes uretmæssige Seier nær, men da skulle de vise Norner Loke fra dem, Klogskaben fra Kraften, og lade den ved Forening med Ondskaben blive til List.

|US:213At Lokes Frafald fra Aserne var Nornernes Værk, synes

den skiæbnekyndige Gefion selv at pege hen til i Ægis Drekke ¹⁴, og at hans Frafald betegnes ved Foreningen med Angrboda , syntes mig klart, før jeg endnu blev det udtrykkelige Vidnesbyrd herom vaer i Hyndlas Sang :

|A:172 Loke blev svigfuld
Ved den onde Kone.

Nu staaer Loke i Spidsen for Asernes Fiender; men han veed, at ingen Skade kan dem tilføies, før Balder er borte, og snart opdager han, at Nornerne selv have forberedet hans Fald, ved at plante Mistiltejn, som ei vilde aflægge Eden, ikke at skade Balder.

At Aserne ved Balders Død troede at tabe al Lykke, og hvad de gjorde, for at afværge Ulykken, skiønnes af Vegtams Kvida .

Balder nedstyrtes til Hel, og Aserne ere utrøstelige. Deres Angest og Raadvildhed skues i Hrafnagaldr Odins. ¹⁵

Da slumre Evner,
Hænder Synke,
|A:173Af Mathed falder
Fra hvid As Sværdet.
|US:214Kraftig Troldoms
Sindløshed al
Kraft forjager
Af oprørt Mod.
Da syntes Jolmer
Slangen være kommet,
Tyk af Skrække.

Aserne troe at see Ragnarokr komme, og deres eneste Haab er at faae Balder tilbage; men de skuffes.

Nu stræber Listen at søndre Kraften selv. Fenris har alt oplukket sit Gab, da det lykkes Aserne at binde ham; men allerede her miste de en Deel af deres Kraft; Thyr mister sin Arm. Nu mister Frey sit Sværd, og snart vilde Thor mistet Hammeren, dersom Loke ei var blevet standset i sin Udaad. Nornerne vilde, det skulde skee; thi Asernes Magt maatte vel svækkes, men ikke synke under Jetternes.

Men, hvorledes kunde den blotte Kraft seire over Listen? Hvorledes kunde Aserne gribe Loke, der svævede let hen over Jorden og Vandene? En tidligere udstømmet Forstand maatte komme Kraften til Hielp, og det var Kvaser, som i Asken fandt Spor af Garnet, hvormed Aserne fangede Loke.

Nu er Loke bundet, og Aserne synes at triumphere, da Jetter segne for Mjølners Slag, da Odin **|A:174** er blevet viis af Mimers Vande, og har ved Nydelsen af Suttungs Miød faaet Kraft til at

opsvinge sig til det Evige, og sammenblande sig med Alfader.

Dog, de vise Norner vente blot efter, at Lokes Børn skulle blive voxne.

Visdommen vil, at der først skal opstaae den fuldkomneste Ligevægt mellem Kraften og Massen, paa det ingen af dem skal seire, men begge giensidig ødelægge hinanden.

Saasart det Øieblik kommer, da lyder Nornernes Røst:

Hos Aser galer
Den guldkammed,
Som vækker Helte
Hos Hærfader .
En anden Hane,
Sodrød, galer
Nedenfor Jorden
I Helas Sale.

|US:215 Garm gør høit
For Gnyppa Hule,
Lænkerne briste,
Vindtid, Ulvtid
Før Verden falder.

Odin taler
Med Mimers Hoved,
|A:175 Det gamle Træ sukker,
Og Jetten løses,
Ydrasils Ask
Staaer da skiælvende.
Jormungardr væltes
Med Jettestyrke,
Ormen trykker Havet,
Og Naglfari løsnes.
Køl kommer øst fra,
Derpaa seile Muspels
Folk over Havet,
Men Loke styrer.

Imedens høres
Giallarhorns Lyd,
Høit blæser Hejmdal
I løftede Horn. ¹⁶

Nu vækkes Aser og Einherier til Strid. Kampen begynder, og endes med en almindelig Undergang.

Solen sortner,
Jord synker i Hav,
Af Himlen falde
Klare Stierner,
Hede Dampe
Alt fortærende
|A:176Spille med Ilden
Ved høien Himmel.¹⁷

Nu er alt selvtaget Liv forsvundet, og Alt kan opfyldes af det evige Liv.

|US:216Og da kommer
Atter fornyet
Jord af Havet,
Eviggrøn,
Usaaede Agre
Skulle da bære.

Alt Ondt er borte,
Thi hist kommer sorte
Flyvende Drage
Østen fra Fieldets
Nidas Rødder.
Nidhøge bære
Jetternes Lig
Hen over Marken,
Og flux forsvinde.

Da kommer den Rige
Til Herredømmet,
Den stærke foroven,
Som Alting styrer,
Domstol sætter,

|A:177Og Sager dømmer
Ved hellige Love,
Som skal evig vare.

Hist stander Salen,
Herlig som Solen
Paa Gimle,
Der skulle gode
Herrer evindeligt
Bygge og nyde
Godhedens Alt.¹⁸

Dog, Kraften maa vende tilbage til sit Udspring. Ogsaa dette skeer, thi Ragnarokr er Asernes Tasmørke, Aftenen paa deres selvskabte Dag; men tillige den sande Dags Morgendæmring. Balder er opstegen fra Hel, og Aserne rensede fra deres Stræben efter Individualitet. De herske ei mere; men de ere stedse Kraftens Udtryk, det Eviges stærke Arm.

|US:217 Aser samles

Paa Idas Slette.

Sig erindrende

Fordums Vælde,

De om den stærke

|A:178 Jordtorn ¹⁹ tale,

Og om Fimbultyr s

Gamle Runer.

Derefter blive

Prægtiggiorte

Gyldne Tavler

I Græsset fundne,

Som før Tidens

Fødsel eied

Guders Forstander

Og Fiølners Børn. ²⁰

Ville vi nu gaae forbi Einherierne, der tillige med Aserne rensedes i Ulvstriden, kaste et sørgende Blik paa Salen, bygt af Ormerygge, hvor de pines, som, forledte af Klogskaben, Lokes Gave, skyede Odins haarde Lege, brøde deres Eeder, eller smittede fremmed Vivs Øre, og derpaa spørge med Gagnrad:

Hvilke Folk leve,

Naar hengaaet er den store

Vinter blandt Mennesker?

da faae vi til Svar af Vaftrudner:

|A:179 Lif og Lifthrasir

De sig skiule skulle

I Hoddmimers Høie, ²¹

Morgenduggen

Da til Mad sig have,

Af dem skulle Folk avles.

Hvor betydningsfuldt er ikke dette? Paa det alt Spor af Jeters Virken kunde uddøe, skal Menneskets Livskraft af den |US:218 rene

Morgendug faae et nyt Legeme, passende til den fornyede, rene Jord.

Vil man endnu sige: Asalæren mangler Betydning? Skal den unge Slægt i Nord endnu bestandig indbildes, at vore Fædres Religion, der kun veeg, og kun viger for Kristi den rene, var Overtro? Skjøndt Edda stedse vandrede ved min Side, kan min Anskuelse af Asalæren dog gjerne i mange enkelte Dele være falsk, men neppe kan Nogen rokke den Grundsandhed, at vore Fædre havde den reneste Idee om en fuldkommen Harmonie, og at Tiden kun var den Formel, under hvilken det store Alt stræbte imod den.

Gjerne rækker Nordboen Prisen til Grækeren, naar denne spørger om Figureernes Bestemthed, og det udvortes Smykke; men er Talen om indvortes **A:180** Kraft og høieste Betydning, da peger han rolig paa Gimle, og Grækeren maa tie.

Er det saa, at et Folk maler sig i sine Guder, da behøve vi i Sandhed ei at rødme over vore Fædre, med mindre det skulde være over deres Betydningsfulde Kamplyst; thi deres Gudelære er den høieste Poesie; eller kan der tænkes noget høiere, end Udtalelsen af Alfaders egen Anskuelse af Tidslivet? Uden videre at forfølge denne Idee, vil jeg blot bemærke det karakteristiske Træk, at ligesom Nordboen udmærker sig ved sin dybe Agtelse for Qvinden, saa synes denne Agtelse paa en i Øine faldende Maade at have afpræget sig i hans Fabellære. Jeg mener den Besynderlighed, at Maanen hører til Han- og Solen til Hun-kønnet, ret som han vilde sige, at det var Qvinden, der, som et høiere Væsen, beskindede Manden med sine Straaler, og gav ham sin Glands.

Ingen sige mig nu: dersom du troer at vide det, hvorefter vil du da lede? Troede jeg ikke at vide det, hvorefter vilde jeg da lede?

Have de ikke leedt, Skandinaviens Herlige, uden at finde noget Heelt, fordi de vilde, at Brudstykkerne skulde sammensætte sig selv, skjøndt Tidens Storme omkastede Bygningen, og blandede hine i en betydningsløs Dynge? Vilde de ikke have fundet, der **A:181** som de havde vovet at omfatte Dyngen med alle dens, som det syntes, ueensartede Stoffe, og bevaret det Heles Indtryk?

Det Lidet, jeg vidste, har jeg nu næsten sagt, men hvorledes kunde jeg opregne alt det, jeg ikke veed?

US:219 Dersom Gagnrad spurgte mig:

Hvorfra Niord kom
Blandt Asers Sønner,
Og styrer de fleste
Templer og Altre,
Skjøndt ei født af Aser?

hvor meget kunde jeg da lægge til Vaftrudners Svar:

I Vaners Verden
Skabte ham vise Guder,
Og gav ham som Gidsel til Guder.
I Tidens Ende
Han atter kommer
Hjem til viise Vaner.

Jeg kunde vel jevnføre det med Odins Udsagn i Grimnis Mal :

Han, den meenløse
Menneskens Konge,
Styrer høitbyggede Templer,

og deraf, som af mere, drage den Slutning, at Niord og hans Afkom ere at ansee som en senere Digtning (om jeg saa maa sige) af Aserne selv, hvorved de vilde knytte et fastere Baand mellem sig og Menne |A:182skene, og skaffe sig den Kiærlighed, de, som blot Kraft, ei selv kunde erhverve. Derfor kommer Niord tilbage til Vanerne, naar Aserne i Ragnarokr nedstige fra deres uretmæssige Throne. Jeg kunde gaae videre, og stræbe at tyde Mythen om Odins Samfund med Freja, og Valens Deling imellem dem; men her bliver endda meget at eftersøge.

Spurgte man mig, hvorfor Vidar giennemlever Ragnarokr, da hjælper vist nok hans tause Styrke mig til Svar, og ved at benytte Odins Vink i Grimnismal :

Ris voxer
Og høit Græs
Trindt Vidars Land,

kunde jeg sige: en Deel af Kraften stræbte, indsluttet i sig selv, tilbage mod sit Udspring. Den var ikke besmittet, og behøvede ei at renses; men dermed er endnu ikke Alt sagt.

Vil man vide Lokes Oprindelse, kunde jeg maaskee afvise |US:220 Spørgsmaalet, ved at spørge: om den isolerede Klogskab kan have nogen anden Fader til sit Intet, end sig selv, og om Fædrene ikke gjorde den kiændelig nok, ved at sige: Loke var avlet af Jetten og Hexen? men med Ret kunde man dog fordre de billedlige Motiver til hans Frafald, og her maatte jeg næsten være stum.

|A:183Jeg veed, at Nornerne vare mere end hine Parcer med Traad, og Sax, og Spinderok. Jeg veed at skiælne mellem Alfaders og Herjans Norner , og jeg kan ikke blande dem, Skiøndt Skuld er Valkyrie:

Thi Urd og Vardandi
Skare paa Skiolde
Guders og Menneskers
Skiæbner i Løn.
Skuld som Valkyrie
Stander med Skjoldet,
Runerne tyder
Hun giennem de lange,
De løbende Tider. ²²

Men, jeg vilde læse:

Fimbultyrs gamle
Hellige Runer,
Som paa de gyldne
Hørlige Tavler
Stande indgravne.

Jeg vilde lytte
Til Urdas de hvide,
De hellige Vande,
Naar de med Raslen
Ydrasils grønne
Blade bestænke;

|A:184 Thi det er Norners
Alviise Røst.

Jeg vilde lytte
Til Odins de lønlige
Taler med Saga,
Da blev jeg viis,
Aser jeg kiændte da,
Alfer og Stenes
Høitbydende Herrer.

|US:221 Vide jeg skulde da
Alt, hvad som findes
I Verdner ni.

Finde jeg skulde da
Retten, som skiules
Af guldkammet Hane
Paa Mimamejds Qviste,
Og frit da indgange
For Gifr og Geri
I Gastrognies Sale,

At skue det herligste
Jertegn blandt Guder.²³

Kan jeg vel finde,
Hvad dristig jeg søger?

|A:185 Kan jeg omfatte
De lette Gestalter,
Som luftige svæve
Paa Fædreneres Høie,
Paa Asernes Altre
I kølige Lunde;
Som flagre i Nattens
Indhyllende Skyer,
For lukkede Øie
I skuffende Drøm?

Nei, sløvet er Sandsen.
De Runer saa tunge
Forvildes af Dverge
For Øiet, som stræber
Mod flygtede Old,
Og Øret ei fatter
De herlige Toner
I Gienlydens dumpe,
Forvirrede Klang.

Men, kunde jeg finde
Det Billed af Aser,
|US:222 Som klygtige Otar
Indpræged' i Steen,
Og vilde det Billed'
Sig atter forvandle
Til skinnende Glas,

|A:186 Saa Sandsen, der skiuler
Sig bag det, blev skuet;
Da Slægterne skulde
Tilbedende knæle,
Og Billedet farve
Med rygende Blod.²⁴

Da skal Valkyrien,

Brynhild , frembære
Det prunkløse Qvæde.
Sigurd skal kiænde
Den lønglade Loke,
Som plager hans Æt;
Kiænde sin Stamfaders
Kraftige liv. ²⁵

Nordboer! ønsker
Mig Lykke paa Reisen,
At til de viise
Vaner jeg kunde
Bruden hiemføre! ²⁶

|A:187Bruden er herlig;
Thi Nordboen sagde:
Solen er Qvinde,
Og Maanen er Mand.
Sandsen, jeg ahned',
Skal mig ledsage
Frem giennem Natten,
Og flagrende Luer,
Jeg dem med Skirners
Qvæde vil hilse:

|US:223Mørkt er nu ude,
Tid er at fare
Over lyngfulde Field,
Over Thursernes Land.
Begge hiemkomme vi,
Eller os begge
Fanger hiin mægtige Jette!

I, som kiænde Begeistringens høie Fryd, naar man troer at have fundet Noget, og iler at finde Mere! I, som vide, at, skal man skride Maalet nærmere, da maa Vandringen begyndes med Tillid, ja næsten med Vished om at naae det! I ville ikke miskiænde min Afskedstone! Vil Nogen lee, da under jeg ham Latteren af mit ganske Hierte, og vil kun sige ham, at han loe af Thor fra Asgaard selv, naar kun det dybe Sund skillede mellem dem. Men, vil **|A:188** Nogen harmes, da troe han mig paa mit Ord, at det med gloende Runer er skrevet i mit Bryst, hvorlidet jeg mægter!

Egelykke, den 22de Mai 1807.

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.
Kandidat i Theologien.

Alfader raader,
 Nornerne vise (lede Tingenes Gang),
 Tiderne vaandes,
 Thurserne vente (paa Asers Fald),
 Valkyrier længes (efter Strid).

Jeg anseer disse Linier, især den første, anden og fjerde, som vore Fædres korte Symbolum, hvorfra Intet kan tages, og hvortil Intet kan lægges, som ei stemmer dermed.

2

Saadanne ere Voluspa , Hamarrheimt , Vegtams Kvida , Før Skirner , og Rafnagaldr Odins .

3

Voluspa i Beskrivelsen om Tilstanden efter Ragnarokr.

4

Rafnagaldr Odins .

5

Det er mig ubegribeligt, hvorledes Commissionens Udgave her kan finde talt om Surtur; thi deels var han ikke mægtigere end Aserne, hvem han først blev lig i Magt ved Forening med Jetter, Loke og hans Afkom, og deels peges her tydelig hen paa en Punkt bag Ragnarokr.

6

Seg var aukinn burr
 Jarþar megni
 Sval-kavllslum sæ
 Ok sonar dreyra.

I Noterne til Commiss. Udgave tilstaaes, at disse fire Linier ere i de fleste Haandskrifter skilte fra det foregaaende Vers, og det synes klarlig at hænge sammen med det 39te. Der kan maaskee gøres nogle Indvendinger imod at ansee Burr som et Navnord; men at her, ligesom i det 39te Vers, tales om Burr, eller Odin, hans Arving, vil neppe kunne nægtes.

7

Ægir Drekke .

8

Voluspa .

9

Sammesteds.

10

Voluspa.

11

Voluspa .

12

Sammesteds.

13

Sammesteds. Det maa nødvendig bestyrke Enhver at see, hvorledes Menneskene finge deres Forstand fra den dumteste blandt Aser, og man kunde fristes til at ansee det som en bitter Satire paa Forstandens Børn; men sikkert er her skeet en Omsætning, da det burde hedde:

Forstand Lødur,
Skiønhed Hæner,
Og yndig Farve.

Det skulde glæde mig, hvis noget af Haandskrifterne stadfæstede denne Rettelse; men, hvis ikke, tør jeg dog troe den beføiet, da Hæner netop var Skiønheds Symbolet, ligesom Lødur (Loke) Klogskabens og Forstandens. Da Loke skilte sig fra Odin, traadde Klogskaben i Strid mod Aanden, og end føres denne sørgelige Strid i os.

14

Dersom Oversættelsen i Comm. Udg. er rigtig, da kan herom neppe være Tvivl, thi saa lyder den:

Loke ei veed det,
At selv han bedrages,
At Skiæbnen ham tvinger

til at være Asers Fiende. Sandvigs Oversættelse er herfra meget afvigende, og jeg skulde vel betænke mig paa at kalde den urigtig, dersom jeg ikke vidste, at enhver Oversættelse af Linien:

Ok hann fjørgvali fria,

maa være Konjunktur. Mig synes ellers, her giordes mindst Vold paa Ordenes primitive Bemærkelse, saavidt samme kiændes, hvis man oversatte:

Og han beiler til sit Livs Aften.

Dette lod sig meget godt forklare ved at sige: Gefion, som vidste Alles Skiæbne, vidste ogsaa, at Lokes Frafald fra Aserne medførte Ragnarokr, hvori Loke selv skulde gaae under. Læste man fiorvali, blev der slet intet Tvungent i Oversættelsen.

15

At dette Digt hverken indeholder Tegnene for Balders Død, eller nogen anden Ulykke, uden Ragnarokr, synes mig klart, og det lader

sig vel bevise af Digtet selv, at det handler om Asernes Tilstand
umiddelbar efter Balders Død; thi at Ordene:

Seirguder skuede
Nanna sørge
I Helas Vaaning,

maa forstaaes om Nanna, da hun foer til Hel med sin elskede
Balder, synes upaatvivleligt.

16

Voluspa .

17

Voluspa .

18

Voluspa .

19

Hvad der menes med denne Jordtorn, er vel ikke let at sige, skøndt
det maaskee netop er Ragnarokr, der med Rette kunde kaldes en
stærk Jordtorn.

20

Voluspa .

21

De bevaredes af Viisdommen.

22

See Voluspa .

23

See Fiølsvins Mal .

24

See Hyndlu Liod .

25

Hvem kiænder ikke Fofners Bane , og Volsungerne? Eller lyde
maaskee nu i Nord disse Navne, som Navnene paa Indiens Nabober
i fremfarne Sekler?

26

Frej var en Vaner, og Skirner reiste at hente hans Brud. Vaner er
Græker og Olymp deres Stolthed.